

Akademik Ivan Štraus, arhitekt

Tokom 2005. godine propustili smo priliku da se na dostojanstven način obilježi stogodišnjica rođenja izuzetne arhitektonske ličnosti porijeklom iz Bosne. Zaboravili smo Selmana Selmanagića, rođenog na obiteljskom imanju Selmanagića u blizini Srebrenice 1905. godine.

Zahvaljujući sretnim okolnostima da je profesorica Aida Abadžić Hodžić odlučila i upustila se u odgovoran, obiman ali, za historiju savremene bosanskohercegovačke umjetnosti i arhitekture dragocjen posao, da tražeći autentične i nedvojbene odgovore na brojna pitanja od toga tko je Selman Selmanagić; da li je on bio samo stolar iz Srebrenice – kako sam to ja u svom neznanju, apsolutno dobronamjerno, naglasio u naslovu svog teksta u novinama; otkud on sa 24 godine iz Srebrenice u središtu Bauhausa, vrhunskoj kozmopolitskoj Visokoj školi umjetničke avangarde tadašnje Evrope; da je bio učenik prominentnih ličnosti arhitekture i graditeljstva na početku 20-og vijeka – Mies van der Rohe, Walter Gropius, Wassily Kandinsky, Hannes Meyer i drugi značajni stvaraoci i neprevaziđeni mislioci savremenog doba punog društvenih, političkih, ekonomskih pa i umjetničkih suprotnosti i napetosti. Nakon nekoliko godina postao je profesor novim generacijama studenata iz cijelog svijeta, da bi u teškim ratnim godinama doveo nebrojeno puta vlastiti život u opasnost kao ilegalac pokreta otpora fašizmu u Berlinu. Po završetku rata velikim poletom nastavio je stvaralački, teoretski, društveni i pedagoški rad u kojem kulminira njegov projekt velikog Omladinskog stadiona olimpijskih dimenzija u Berlinu, te njegova izgradnja pod pritiskom nezamislivo kratkih vremenskih rokova novog društvenog sistema. U mirovinu je otišao sa položaja rektora, u obje Njemačke, veoma cijenjenog Tehničkog univerziteta u Berlinu.

U monografiji imamo sve odgovore, imamo i više odgovora nego što smo pretpostavljali na ulasku u opis životne avanture Selmana Selmanagića, i odgovore na značajna globalna društvena zbivanja nakon Drugog svjetskog rata kad se je politički svijet dijelio upravo preko Berlina na istočno i zapadno viđenje njegove budućnosti. Veoma su zanimljivo opisani odnosi profesora i studenata u nastavi prvih godina Visoke škole, odnosi među studentima kao kolektiva lijevo orijentiranog, duboko zainteresiranog za arhitektonsko stvaralaštvo i osjećaj odgovornosti prema budućim korisnicima otvorenih i zatvorenih prostora njihovih arhitektonsko-urbanističkih ideja. Tako vjerodostojno opisivanje Bauhausa omogućili su gospođi Abadžić bivši profesori u mirovini, njihovi nekadašnji studenti, te veoma bogat i sređen arhiv koji je na usluzi istraživačima, arhitektima, historičarima umjetnosti i arhitekture ili studentima iz cijelog svijeta koji permanentno i radoznalo obilaze tragove Bauhausa – od izvedenih naselja i objekata stanovanja, ateljea profesora,

enteriera i eksteriera, do dokumenata, skica i starih nejasnih fotografija od prvih dana Bauhauusa.

Kroz cijeli tekst monografije profesorica Abadžić je veoma jednostavnim i razumljivim jezikom ispreplela veoma burni privatni život Selmana Selmanagića, njegove dosljedne društvene, socijalne i političke stavove kao aktivnog pripadnika intelektualne ljevice u Njemačkoj sa osobnim odnosima i mišljenjima velikana tadašnje arhitektonske avangarde, avangarde kakva se više nikad nije pojavila na graditeljskoj sceni, a – sasvim je sigurno – niti će se pojaviti u vremenu koje dolazi nakon globalne liberalizacije svega što život znači. Sistem vrijednosti i čovjek kao mjerilo stvari završili su Bauhausom. U arhitekturi nedvojbeno.

Završilo je i vrijeme u kojem je strastveno živio i stvarao Selman Selmanagić. Bio je komunist čistih ideala i nije pogriješio u tom izboru kao i u svim poslovima kojima je pristupao sa krajnjom odgovornošću. Drugi mogući izbor je bio fašizam. Čovjek zapaženog porijekla, čiste savjesti, talentirani arhitekt koji je iskreno služio plemenitim potrebama društva, te visoko moralnog kućnog odgoja, odabrao je pravu stranu i pri tome nije ni prema kome pogriješio od obitelji do zemlje svog rođenja.

Monografiju istinskog velikana savremene arhitekture sa početka 20-og vijeka Selmana Selmanagića iz pera profesorice Aide Abadžić Hodžić krajnje odgovorno preporučujem sretan pri pomisli koliko je ova monografija iznad mnogih površnih, nestručnih ili napuhanih tekstova u poplavi pokušaja da se brojna ambiciozna amaterska djelovanja pojedinaca u našim malim sredinama ili minornim povodima uzdižu u nebeske visine „...i šire“.

Sarajevo, mart 2013. godine